

**EKONOMSKI ČINITELJI I PRETPOSTAVKE RAZVOJA
UZGOJA ZAŠTIĆENIH I IZVORNIH PASMINA ŽIVOTINJA
NA OBITELJSKOM GOSPODARSTVU****Z. Grgić, B. Šakić-Bobić, V. Očić, M. Dražić**

U 2006. godini je ukupno isplaćeno 19,428.945 kuna poticaja za uzgoj izvornih i zaštićenih pasmina životinja. U ovom sustavu potpore je 1.935 korisnika, uglavnom obiteljskih gospodarstava koji predstavljaju manje od 2% od broja poljoprivrednih proizvođača registriranih upisnikom. Prosječno je po korisniku ostvaren poticaj od 10.041 kuna, ali postoje značajna odstupanja po granama stočarstva i unutar njih, ovisno o pasminama. Najveći dio poticaja odnosi se na konjogojstvo (6.373 grla i ukupno 11,978.000 kn ili 35,17% ukupnih poticaja), a zatim slijede govedarstvo (3,585.000 kn ili 18,45%) i ovčarstvo (2,808.575 kn ili 14,46%). U konjogojstvu je većina - 71,68% korisnika ovih poticaja, dok su u govedarstvu i ovčarstvu udjeli korisnika značajno ispod važnosti ovih grana u ukupnim poticajima.

U konjogojstvu i govedarstvu poticaji čine vrlo visoki udio od 60 do 80% dohotka proizvođača. Radi se o uzgoju koji svoju dohodovnost i temelji na poticajima. Slično je i s kozarstvom, te nešto manje s uzgojem purana i kokoši. Važno je istaknuti da se gledano po broju grla u sustavu poticanja izvornih i zaštićenih pasmina najviše potiče ovčarstvo. Poticaji u ovčarstvu čine nešto manje od 50% dohotka u proizvodnji po grlu, a za preko polovice korisnika s relativno većim osnovnim stadom (80-120 grla) ostvaruju značajne prihode (27-39 tisuća kuna) od poticaja.

Najveći pojedinačni poticaji po korisniku zabilježeni su u svinjogojstvu, gdje poticaj po grlu predstavlja više od 30% dohotka proizvođača. Radi se o uzgoju vrlo vrlo sličnom konvencionalnoj proizvodnji i ovi poticaji predstavljaju značajni činitelj dohodovnosti same proizvodnje.

U konjogojstvu uzgajivači ističu ljubav prema tradicionalnom životu na selu i životinjama kao glavni motiv uzgoja, s time da financijski motiv držanja izvornih pasmina predstavlja značajni činitelj kod uzgoja Hrvatskog hladnokrvnjaka i Hrvatskog posavca, pogotovo u ekstenzivnim uvjetima držanja (primjer - šumski pašnjaci Lonjskog polja u državnom vlasništvu).

Z. Grgić, Branka Šakić-Bobić, Vesna Očić, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimunska
cesta 25, Zagreb
mail: zgrgic@agr.hr
Maja Dražić, Hrvatski stočarski centar, Ilica 134, Zagreb

Takav ekstenzivni uzgoj se predstavlja kao glavna prednost u odnosu na konvencionalno držanje. Budućnost zadržavanja ovog broja korisnika i grla ili njihovo povećanje ocijenjuje se pitanjem zadržavanja i povećanja sadašnjih poticaja po grlu, te mogućnosti plasmana životinja na tržište. Kod uzgora magaraca prevladava ljubav prema životinjama, jer bi se u manjoj mjeri uzgajali i bez državnih poticaja.

U govedarstvu je relativno mali broj korisnika sa slabom gospodarskom vrijednošću uzgoja i poticaja za uzgoj. Izuzetak je uzgoj Slavonsko-srijemskog podolca, gdje je ostvaren značajni prihod od poticaja po korisniku. Glavni motiv držanja izvornih pasmina je tradicija i relativno jednostavna tehnologija, te mali troškovi uzgoja. Za povećanje broja uzgajivača i grla u ovom sustavu potrebno je prema mišljenju korisnika značajnije unaprijediti gospodarsko značenje uzgoja s turističkim aktivnostima. U svinjogojstvu je mali broj korisnika poticaja, a glavni motiv uzgoja im je ekonomski. Korisnici nastoje povezivanjem konvencionalnog uzgoja izvornih i zaštićenih pasmina dodatno povećati dohodak proizvodnjom tradicionalnih, autohtonih proizvoda. Državni poticaji su samo dodatni, opet ekonomski motiv. Povećanje broja korisnika moglo bi se očekivati u uvjetima stalnog poticanja uzgoja i trajnog organiziranja proizvodnje tradicionalnih proizvoda na temelju izvornih pasmina. U peradarstvu se poticaji ne drže većim financijskim motivom uzgoja, ali se naglašava mogućnost ostvarivanja ekstra dohotka kod prodaje proizvoda (tovljenici, jaja) na temelju uzgoja izvornih i zaštićenih pasmina.

Ustanovljavanje sustava poticaja izvornih i zaštićenih pasmina pridonijelo je povećanju broja životinja i uzgajivača koji su našli svoj socijalni i gospodarski interes uzgoja. To je posebno važno za male proizvođače u uvjetima nepostojanja tržišnih institucija u nas.

Za sustavno povećanje broja životinja u ovom sustavu poticaja potrebno je poticati razvoj, odnosno povećanje broja korisnika i životinja po korisniku, te svakako stvaranjem proizvoda prepoznatljivih, tradicionalnih i autohtonih tržišnih oznaka razviti dohodovnu komponentu uzgoja. Tako bi se osigurao dohodak jednog dijela obiteljskih gospodarstava koji su isključeni iz konvencionalne tržišne proizvodnje, a u većoj mjeri i trajno osigurala kvaliteta i brojnost uzgoja izvornih i zaštićenih pasmina životinja.